

Verlag van het bezoek van FoodNL aan de Internationale Grüne Woche 2026 Berlijn

Inleiding

Traditiegetrouw is het nieuwe jaar voor FoodNL gestart met een bezoek aan de Internationale Grüne Woche (IGW) in Berlijn. In januari 2026 vond daar de 100e editie van deze toonaangevende internationale vakbeurs plaats. Met de vier voedselregio's (RNOB/AgriFood Capital, Rivierenland/FruitDelta, Regio Foodvalley en Noord- en Midden-Limburg/Crossroads) reisde FoodNL af naar Berlijn voor een inhoudelijk en netwerkgericht programma.

Op de agenda stonden onder meer de vervolgsafspraken die in oktober 2025 zijn gemaakt tijdens de European Week of Regions and Cities in Brussel. Binnen het speerpunt Eiwitinnovatie werd gesproken over circulaire varkenshouderij en de mogelijkheid van een pilotproject op de Boerderij van de Toekomst. Binnen het speerpunt Voeding en Gezondheid stond de voortgang van de aanpak tegen voedselverspilling centraal, met specifieke aandacht voor de vorming van een kopgroep van gemeenten (waaronder gemeenten uit de FoodNL-regio's) en de opschaling van gemeentelijke samenwerking naar Europees niveau.

Nieuw in het programma was een gearrangeerde ontmoeting met verschillende Europese regio's om kansen voor samenwerking te verkennen. Deze blijken nadrukkelijk aanwezig. Rondom doelsturing zijn vergaande samenwerkingsafspraken gemaakt. Ambtelijk wordt momenteel verkend hoe gezamenlijk, met een aantal experimenteellocaties, kan worden aangeklopt in Brussel. Met de provincies Brabant en Gelderland is afgesproken deze samenwerking te ondersteunen en te voorzien van de benodigde kennis. De Werkgroep FoodNL presenteerde daarnaast een aanpak voor een verkennende 'handelsmissie' langs bedrijven en onderwijsinstellingen, met als doel FoodNL zichtbaarder te maken en inzichtelijk te krijgen waar FoodNL, en daarmee ook 'Brussel', ondersteunend kan zijn.

Provincieproost

Eveneens traditioneel begon het programma voor de Nederlandse delegaties met een netwerkbijeenkomst op de avond voorafgaand aan de opening van het Holland Paviljoen. Deze bijeenkomst vond plaats in het

indrukwekkende gebouw van het Wasserwerk Berlin en werd dit jaar gezamenlijk georganiseerd door alle Nederlandse provincies.

Opening Holland Paviljoen

De officiële start van de Internationale Grüne Woche op de beursvloer werd gemarkeerd door de opening van het Holland Paviljoen door de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, samen met haar Duitse ambtgenoot. Dit belangrijke netwerkevent bood FoodNL de gelegenheid om zich nadrukkelijk te profileren en het belang van de agri- en foodsector voor zowel de regio's als Nederland als geheel

te ondersteunen. Diverse lobbyboodschappen werden gedeeld met aanwezige leden van de Tweede Kamercommissie Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur¹. Daarnaast waren ook Europarlementariërs aanwezig en de nodige inhoudelijke LVVN-ambtenaren, waaronder de SG en DG's. Met name voor de (nieuwe) Kamerleden vormde de IGW een belangrijk kennismakingsmoment, zowel met de sector als onderling.

Meet & Greet met Europese regio's

Na de opening van het Holland Paviljoen startten inhoudelijke sessies met een kennismaking met diverse Europese regio's en instellingen, waaronder Niederrhein, Litouwen, Noordrijn-Westfalen en het Fraunhofer Instituut. Wyno Zwanenburg verzorgde een korte introductiepitch over FoodNL.

Vilma Pukenyte van het Litouwse ministerie van Landbouw gaf vervolgens een algemene toelichting op het belang van de landbouwsector voor Litouwen. Deze kennismaking werd als zeer positief ervaren en biedt perspectief voor verdere verkenning van concrete samenwerkingskansen.

Vanuit Duitsland werd het gesprek voortgezet met vertegenwoordigers van de regio Noordrijn-Westfalen, Norbert Reichl en Mark Bücking. Hier werden samenwerkingskansen concreter benoemd. Zij introduceer-

¹ Anne-Marijke Podt (D66), Chris Jansen (PVV), Jan-Arie Koorevaar (CDA), Jantine Zwinkels (CDA), Diederik Boomsma (JA21), Maarten Goudzwaard (JA21), Lidewij de Vos (FvD), Caroline van der Plas (BBB), André Flach (SGP)

den de zogenoemde 3N's: Niedersachsen, Netherlands en Nordrhein-Westfalen als kernregio's voor voedselproductie binnen de EU. Het uitgangspunt is dat leren van elkaars culturele verschillen leidt tot versterking. Daarnaast werd het nieuwe project FoodPlus gepresenteerd, waarin vouchers tot € 100.000 beschikbaar zijn voor bedrijven. Dit vraagt om nadere verdieping en vervolgspraken.

Ook het Fraunhofer Instituut was vertegenwoordigd (Mark Bücking). Dit instituut is een non-university researchorganisatie voor toegepaste wetenschap, vergelijkbaar met TNO. De thema's zijn interdisciplinair en omvatten onder meer eiwitinnovatie en het terugdringen van voedselverspilling. Door de geografische nabijheid van Winterberg is het Fraunhofer Instituut interessant voor Nederlandse regio's.

De regio Niederrhein is al partner van Limburg in diverse Interregprojecten op het gebied van horticulture, agriculture en grensoverschrijdende samenwerking. De samenwerking vindt haar oorsprong in de Floriade. Een nieuw Interregproject, Vitality of Trees, richt zich op drone-observaties van groei, ziekten en vitaliteit van bomen. Dr. Anke Schirocki nodigde FoodNL uit om verbinding te leggen met FruitDelta Rivierenland en het Laanboompact. Een combinatie met de voucheraanpak is hierbij mogelijk. FoodNL is reeds associated partner in dit project.

Intermezzo

Een spontane kennismaking met Roald Lapperre, secretaris-generaal van LVVN, vormde een aangename verrassing en onderstreepte de kracht van een evenement als de Grüne Woche. In het korte gesprek is stilgestaan bij de mogelijke rol van FoodNL binnen de Nederlandse voedselstrategie. Lapperre gaf aan dat vrijhandel niet langer vanzelfsprekend het juiste antwoord is op voedselzekerheid; een Europese aanpak is

noodzakelijk. Nederland wil hierin een grote speler zijn, gebaseerd op een combinatie van kennis, middelen en samenwerking. FoodNL kan hierin een verbindende rol spelen tussen de krachten van de vier regio's.

Op de vraag hoe voedselzekerheid er dan uit zou moeten zien, gaf Lapperre aan dat het gaat om brede beschikbaarheid tegen betaalbare prijzen, met daarnaast essentiële producten tegen hogere prijzen. Veiligstelling binnen Europa is daarbij het uitgangspunt. De kennismaking werd als prettig ervaren en vormt een goede basis voor eventuele vervolgesprekken.

Tegengaan voedselverspilling

Toine Timmermans van Stichting Samen Tegen Voedselverspilling gaf een update over de voortgang en de afspraken die in Brussel zijn gemaakt.

Er is de afgelopen periode een koplopersgroep van gemeenten gevormd, bestaande uit Meierijstad, Oss, 's-Hertogenbosch, Scherpenzeel en Wageningen. Er is nog ruimte voor drie aanvullende gemeenten, bij voorkeur uit de FoodNL-regio's. Land van Cuijk, Maashorst en Culemborg worden hiervoor benaderd; zij hebben eerder interesse getoond. In Limburg wordt de interesse opnieuw gepolst.

Daarnaast is op internationaal niveau een netwerk gevormd van instituten die zich inzetten tegen voedselverspilling, zowel binnen de EU als mondiaal. De samenwerking tussen gemeenten kan worden opgeschaald naar Europees niveau; hiervoor zijn FoodNL-middelen beschikbaar.

Eiwitinnovatie – Circulaire varkenshouderij

Marinus van Dee gaf een toelichting op de Boerderij van de Toekomst en kondigde een pilot Circulaire Varkenshouderij aan. De verwachting is dat vanuit NOVEX De Peel concrete ondersteuning beschikbaar komt, hetzij uit de toegezegde € 300 miljoen, hetzij uit vervolgmiddelen van een nieuw kabinet.

Linda Verriet (Producenten Organisatie Varkenshouderij) benadrukte het unieke circulaire karakter van het varken als omnivoor die laagwaardige eiwitten omzet in hoogwaardige eiwitten. Mestverwerking vormt echter nog een knelpunt binnen de kringloop, onder meer door belemmeringen in vergunningverlening en een tekort aan verwaardingslocaties. Tegelijkertijd worden grote stappen gezet; inmiddels is de CO₂-footprint van Nederlands varkensvlees vergelijkbaar met die van tofu.

De geplande verkenning van diverse concepten binnen de circulaire varkenshouderij is vanwege tijdgebrek komen te vervallen. De bijbehorende presentatie wordt nagezonden.

Eiwitinnovatie – Plantaardige teelten

Patrick Lemmens (LLTB) waarschuwde voor kenniserosie in plantaardige teelten, doordat het klimaat in Nederland ertoe leidt dat deze teelten steeds meer worden 'weggejaagd'. Als voorbeeld noemde hij de investering van Cosun in een grote eiwitfabriek in Litouwen, gebaseerd op veldbonenteelt die zich naar dat land verplaatst.

Tegelijkertijd zijn er kansen, met name in het verbinden van circulaire varkenshouderij en plantaardige teelten, en in het decentraliseren van productie via korte ketens.

Doelsturing

Wethouder Sidney van den Bergh (Oss) lichtte toe dat in de Osse Polder 120 boeren met elkaar in gesprek zijn over doelsturing en over het gebruik van landbouwgrond. Er wordt nagedacht over de oprichting van een gebiedsschap als mogelijke governance-structuur voor doelsturing en circulariteit. Hij benadrukte het belang van bescherming van voedselproductie en het inzetten van geschikte landbouwgrond daarvoor. De gemeente Oss zal hiervoor ook een communicatiestrategie ontwikkelen.

Wethouder J.P. van der Schans gaf een toelichting op het Uitvoeringsplan Stikstof Regio Foodvalley. Daarin staan gebiedsgerichte doelsturing en innovaties centraal om agrariërs weer handelingsperspectief te bieden en tegelijkertijd de natuur te verbeteren. De inzet is om ondernemers na gerealiseerde emissiereducties weer ruimte te geven om te ondernemen. Gemeenten hebben experimenteerruimte; zijn boodschap was deze ruimte ook daadwerkelijk te benutten.

Burgemeester Jan Kottelenberg van de gemeente Neder-Betuwe schetste namens FruitDelta Rivierenland de knelpunten rond spuitzonering, die volgens hem vragen om een landelijke oplossing.

Jules Goris presenteerde het idee om als FoodNL gezamenlijk op te trekken binnen experimenteerregio's en samen richting Den Haag en Brussel te gaan met een hulpvraag op het gebied van kennis en financiering. Provincies hebben aangegeven deze aanpak te willen ondersteunen; de verdere uitwerking vindt ambtelijk plaats.

TKI Agri & Food

Leo den Hartog nam de groep mee in de ontwikkelingen binnen het Topconsortium voor Kennis en Innovatie (TKI) Agri & Food. Hij benadrukte het belang van voedselproductie bij een groeiende wereldbevolking, met name in Azië en Afrika. De kernuitdagingen liggen bij de beschikbaarheid van resources en het reduceren van emissies.

Den Hartog daagde de aanwezigen uit tot 'omdenken': 'lokaal' is niet per definitie beter dan 'regionaal', en grootschalig bulktransport over lange afstanden kan soms efficiënter zijn dan kleinschalig vervoer over korte afstanden. Ook het betaalbaar houden van voedsel blijft een grote uitdaging. In veel andere landen wordt grootschaligheid niet geschuwd. Ondanks de uitdagingen blijft Nederland zeer geschikt voor voedselproductie dankzij vruchtbare gronden, goede infrastructuur, innovatiekracht, ondernemerschap en een groot afzetgebied. De sector mag daarbij wel rekenen op consistent beleid en een gelijk speelveld.

Voor de komende twee jaar zijn binnen TKI veranderingen voorzien. Het beleid wordt sterker technisch en missiegedreven, met een kennis- en innovatieagenda rond sleutelthema's in de agri & foodsector (met nadruk op het mkb), gericht op maatschappelijke uitdagingen, innovatie, funding en internationale samenwerking.

Food2040

Als ingelast agendapunt lichtte Liesbeth Luyendijk van Wageningen University & Research de totstandkoming toe van de inbreng van Regio Foodvalley en de WUR in het rapport-Wennink (Food2040). Wennink vroeg om een investeringsagenda voor agri & food, met de focus op groeimarkten zoals biobased toepassingen,

veredeling en machinebouw. Daarbij zijn verstedelijkingsstrategie en gebiedsprogramma mede input geweest voor het bepalen van de infrastructurele en publiek/private opgaven zoals voor wonen en voorzieningen. De conclusie is dat agri & food wel degelijk onderdeel uitmaakt van het rapport, maar dat niet alle kansrijke ontwikkelingen zijn meegenomen. Innovaties in machinebouw en ICT/data binnen de agrifood vallen bijvoorbeeld buiten de scope doordat te sectoraal wordt gekeken.

Het doel van Food2040 is om Nederland in 2040 wereldwijd koploper te houden in hoogtechnologische, duurzame en weerbare voedselproductie. Het programma biedt een samenhangende investeringsagenda die innovatie, kennis, talent, infrastructuur en ondernemerschap binnen het nationale agrofoodcluster versterkt. Food2040 bouwt voort op de Nationale Technologie Strategie (BRAIN: Biotechnologie, Robotica, AI en Nanotechnologie) en vertaalt deze naar concrete groei voor de agrofood- en technologiesector.

Drie inhoudelijke flagships vormen de kern:

1. Biotechnologie voor veredeling van gewassen en fokkerij
2. Innovatieve voedingsmiddelen
3. Bio- en procestechnologie voor nieuwe ingrediënten

Aan het Rijk wordt gevraagd om richting te geven en samen met publieke en private partners te investeren in een toekomstbestendig voedselsysteem, inclusief fysieke randvoorwaarden en passende regelgeving. Daarbij vraagt de sector om consistente regelgeving (onder andere rond biotech en vergunningverlening), fiscale stimulansen (behoud WBSO, Innovatiebox en BOR), oplossingen voor netcongestie, planologische ruimte voor groei en een langjarige samenwerking in de vorm van een Voedselakkoord met stabiel beleid en budget.